

nünk. A módszertani munka magában foglalja a tartalmi tanácsadást is. Tehát nemcsak azzal kell foglalkozni, hogyan kell például kiállítás rendezni (általában), hanem ki kell dolgozni tartalmilag, hogyan kell propagálni a természettudományos, a műszaki, a mezőgazdasági, az ideológiai stb. irodalmat, tehát hogy alakul, módosul a kiállítás más-más anyag körzetében.

A valóságismeret és a tartalmi munkában megnyilatkozó pártosság a szocialista könyvtárosok módszertani munkájának az ismertetőjegyei.

SEBESTYÉN GÉZA

A népkönyvtárosok helyettesítéséről

A falusi könyvtárosok komoly áldozatot hoznak azért, hogy a kölcsönzési órákat hétről hétre folyamatosan megtarthassák. A bolhói Vucseta Sándor például Komlóra került dolgozni és mivel csak vasárnap jár haza, akkor tartja nyitva könyvtárát. Nem marad mögötte e tekintetben sok más népkönyvtáros sem. Mégis, a Széchenyi Könyvtár Módszertani Osztályának a megyékben gyűjtött tapasztalatai szerint a népkönyvtárak munkájának egyik legnagyobb hiányossága a kölcsönzési idők rendszertelensége.

Ennek sok esetben oka lehet a könyvtáros pillanatnyi akadályoztatása. Ha például megbetegszik, vagy hivatalos ügyben hirtelen el kell utaznia, az olvasó ilyenkor zárva találja a könyvtárát. Ha ez többször ismétlődik természetesen a legjobb olvasók is elmaradnak. A másik ok, hogy ma még nagyon gyakori a társadalmi munkás könyvtárosok változása.

A könyvtárosok jelenlős hátúada a DISZ fiatalágából kerül ki. A továbbtanulók természetesen nem maradhatnak a ujukban. Ezenkívül »... az a nehézség, hogy a könyvtáros DISZ fiatalok az iparban helyezkednek el, vagy katonai szö gálatra vonulnak be. A továbbiak során arra törekvünk, hogy a lehetőséghez mérten nőket bízunk meg a népkönyvtárak vezetésével.« (A zalaegerszegi Megyei Könyvtár 1952. szept. havi jelentéséből.) A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a fiatal nők ugyancsak nagy számban helyezkednek el az iparban.

A további nehézség éppen a jól működő könyvtárakban a jó munka eredményeként jelentkezik. A könyvtáros helyesen foglalkozik az olvasókkal, hatásos propagandát fejt ki, a könyvtárlományt is állandóan kiegészíti. Erre megnő az olvasótábor, úgrásszerűen emelkedik a kölcsönzések száma és a könyvtárosnak egyre több lesz a dolga. Idejét mindjobban igénybe veszi a könyvtár, a felgyülemlett munkát nem tudja elvégezni és emiatt esetleg elkedve lenedve lemond a könyvtárosságról.

Oka a könyvtárosok gyakori változásának a tanító-könyvtárosok áthelyezése. »Nehézség mutatkozik a pedagógus könyvtárosok áthelyezése miatt, mer. több jót dolgozó pedagógus népkönyvtárost más állomásra helyre helyeztek át.« (A győri Megyei Könyvtár 1952. szept. havi jelentése.) Szerecsére a jó pedagógus-könyvtárosok új állomáshelyükön is jó könyvtárosok lesznek és az áthelyezés csak abban az esetben érinti a könyvtárát, ha nem neveltek maguknak utódot. A népkönyvtárosok tekintélyes hányada a pedagógusok közül kerül ki (néhány megyében 15—20% is) és így a nehézség főleg nyáron jelentkezik. »A nyári időszakban, különösen olyan helyeken, ahol pedagógus volt a könyvtáros, szabadságra ment, vagy uniólyamra hívták be, a könyvtárát nem adta át helyettesítőnek, így az olvasók nem olvashattak.« (A bajai Járási Könyvtár 1952. szept. havi jelentése.)

Természetesen ez nem általános jelenség. Eppen a bajai Járási Könyvtár városi fiókjainak könyvtárosai között van a bajszentjánosi Palotás Ferenc tanító is, akinek távollétében sohasem csökken a könyvtár forgalma. Részben családtagjait tanította meg a kölcsönzésre, részben pedig az iskola úttörői közül az erre legalkalmasabbakat. Az úttörők közül legáltalában tíz olyan akad, aki egészen járatos a kölcsönzés technikai lebonyolításában is.

Levonva a tanulságokat, megálapíthatjuk: a népkönyvtári munka egyik leggyengébb pontja a könyvtárosok helyettesítése. Bala'onberény esete mutatja például, hogy mit jelent ez a gyakorlatban. Itt a könyvtáros sokáig kiűnő munkát végzett, nagy olvasótábort alakított ki, azonban nem volt sem helyettese, sem aktívja. Amikor Szálinvárosba ment dolgozni, nem adha ta át senkinek a könyvtárát. Néhány hét alatt így tűnt el 102 kötet, amelyet aztán a tanácsnak kellett később felkutatnia.

A megoldás csak az lehet, hogy a könyvtárosok helyettesítését szervezetté tesszük. A tanácsok kötelessége ne csak az legyen, hogy a könyvtárosokat munkába állítják,

hanem ugyanakkor több könyvtárost is képez'essenek ki könyvtárak számára. A segédkönyvtárosnak minden tenni'valót meg kell tanulnia, hogy teljesértékű helyettese lehessen a könyvtárosnak. A kölcsönzési órákat is megoszthatják egymás között.

Magát az utánpótlás' szervez'etileg, ter'v szerűen úgy lehet biz'osítani, hogy a hatnapos iskolákon ne csak könyvtárosokat, hanem segédkönyvtárosokat is kiképez'nek. A tapasztalatok úgy is azt mutatják, hogy az iskolák ker'e'e: szélesebbek, semhogy csak tényleges könyvtárosokkal ki lehetne töl'teni azokat...A tanít'ó-könyvtárosok falvából már je'lenleg is csak a könyvtárhelyetteseket tudják behívni.

Feltehető a kérdés, hogy kik közül szemléljék ki a segédkönyvtárosokat. Természetesen a könyvtár lelkes olvasóiból, akik addig is segít'ek a kölcsönzésné, vagy más könyvtári munkában. Nagyon érdekes tapasztal'atot szerzett az őszi felülvizsgá't Somogyban. Három megvizsgá't falu közül Nagyberkiben 165 olvasó közül csak 5 olvasó volt 14 éven al'uli és 14—18 éves is csak 13, viszont 40 évesnél id'ösebb 62. Itt egy id'ős, nyugalmazott vasút'as a könyvtáros, aki nagyon lelkiismeretesen gondolza könyv árát. Balatonszentgyörgyön ennek az ellenkezőjét tapasztal'ták: 150 olvasóból 99 a 18 évnél fiatal'abb korosztályokból került ki. A faluban mindössze hét paraszto'vasó van. Itt egy fia al'nádgazdasági munkás a könyvtáros, akinek azonban nincs erős kapcsol'ata a dolgozó parasztsággal. A harmadik községben, Nagybjajomban az olvasók fele r'ő és a 318 olvasó közül 115 a 18—40 éves. Ezek a számok megint csak a könyv-

táros egyéniségével függnek össze. Nyilvánvaló, hogy a könyvtárosok főleg azokat a ré'egeket tudták megnyerni, amelyek hozzájuk szemé'lyleg közel áll'nak. Ezért a segédkönyvtárost úgy kell kiválasztani, hogy a könyvtár egyszemé'lyű agitációját szemé'lyi kapcsol'ataival ki tudja egészíteni. Ezért feltétlenül szükséges, hogy az egyik könyvtáros dolgozó paraszt, vagy a mezőgazdasági termeléssel közvetlen kapcsolatban áll'ó valaki legyen.

A népkönyvtárakban gyengén áll a mezőgazdasági propaganda is. Főleg azért, mert a könyvtárosok sem ismerik a mezőgazdasági szakkönyveket. Ez összefügg azzal, hogy a nem paraszt származású könyvtárosok sokszor magát a mezőgazdaságot sem ismerik részle't munkáiban. Az ajánlott megoldás ezen is segít'ene. A mezőgazdasági könyvpropagandát azzal is meg lehetne javítani, ha a hatnapos iskolák tantervébe mezőgazdasági szakelőadásokat ikt'ának be.

A könyvtároshelyettesek ügye, mely összefügg az aktívakérdéssel, a falusi könyvtármunka homlokterébe került. E két kérdés el'intézése megoldja mind a falusi könyvtárak növekvő forgalmának problémáját, mind a könyvtári munka minőségij megjavítását. Két dolgot kell még itt figyelembe venni; 1. Oszt'ot munka, de osztatlan felel'őség, egyszemé'lyű vezetés. a könyvtárban. 2. A társadalom el'enőrző joga, kö'ellessége — az olvasók követel'jék a kölcsönzésij id'ők pontos megtartását. Ezzel a tanácsokat is a helyettesítések meg'oldására készítel'ik.

GERŐ GYULA

A PLZENI LENIN MŰVEK üzemi könyvtárának példás munkája

A májusi forradalom után a régi Skoda Művekben vagyis a mai plzeni Lenin Művekben megalakult a Skoda dolgozó'nak Gottwald-könyvtára, amely Csehszlovákia számos üzemi könyvtára között kitűnik példás munkájával. A Gottwald-könyvtár el'nevezést a plzeni Lenin Művek üzemi könyvtárának Maria Majerová csehszlovák írónő, a nyugat'csehországi nehéz gépipar dolgozóinak régi barátja adta. Hétéves fő'nállása után a Lenin Művek üzemi könyvtára ma 19.500 kötetet foglal magában, ezek között 135 eredeti szovjet könyvet és további 5 ezer szovjet könyvet, amelyeket fokoz'atosan soroz'nak be a könyvtár egyes osztá'yaiba. Az üzemi könyvtárnak ma körülbelül 3500 olvasója van. 1951. szeptember 1-től 1952

szeptember 1-ig a plzeni Lenin Művek üzemi könyvtára összesen 69.984 könyvet kölcsönzött ki, ezek közül 57.074 volt a szépirodalmi, 154 szlovák nyelvű, 224 történelmi, 62 pedagógiai és böl'cséletij, 57 nyelvtudományi, 503 pedig természettudományi és egészségügyi tárgyú. Az üzemi könyvtár gyermekeknek is kölcsönöz könyveket és az említett év alatt a gyermekek 6994 könyvet kölcsönöztek ki. Az üzemi könyvtár könyvei el'jutnak a dolgozók otthonába és a munkahelyekre, de az üzemi könyvtár kirendeltséget létesített a férfiak és nők munkásszállásán, a munkaerőtartalékok internátusaiban és a tanul'ó ifjúság otthonaiban is. Ilyen módon a plzeni Lenin Művek üzemi könyvtára korszerű módszerekkel dolgozik. Az üzemi